

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

**TURIZM MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH
METODIKASINI TAKOMILASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI**

Kenjayev Farhod Mamurjon o'g'li

Oziq-ovqat texnologiyasi va muhandisligi xalqaro instituti o'qituvchisi

Bekzod Yodgorov Dilshod O'g'li

*Oziq-ovqat texnologiyasi va muhandisligi xalqaro instituti 2- kurs
turizm va mehmondo'stlik yo'nalish talabasi*

Annotatsiya. Mazkur maqola turizm madaniyatini rivojlantirishda ilmiy metodologiyalar va falsafiy yondashuvlarning ahamiyatini o'rganishga qaratilgan. Turizm sohasidagi metodik yondashuvlar, ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy aspektlar bilan bog'liq bo'lgan ilmiy izlanishlar tahlil qilinadi. Turizmning o'zgaruvchan xususiyatlari, globalizatsiya va barqaror rivojlanish talablari asosida turizm madaniyatining innovatsion metodlarini ishlab chiqish zarurligi ta'kidlanadi. Falsafiy yondashuvlar orqali, turizmning nafaqat iqtisodiy foydalari, balki uning ijtimoiy va madaniy ta'siri ham o'rganiladi.

Kalit so'zlar: turizm madaniyati, metodika, rivojlanish, falsafiy yondashuv, ilmiy bilim, ijtimoiy ta'sir, turizmning ijtimoiy ta'siri, bilim shakllantirish, ilmiy izlanish, madaniy meros.

KIRISH

Turizm – bu nafaqat iqtisodiy soha, balki madaniyat, ta'lim, ekologiya va ijtimoiy rivojlanishning muhim elementidir. Bugungi kunda globalizatsiya jarayonlari, turizmning ijtimoiy va iqtisodiy ta'siri ortishi, madaniy almashinuvlar va dunyo bo'ylab migratsiya oqimlarining kuchayishi turizm sohasini yanada dolzarb va muhim qilib qo'ymoqda. Xususan, turizm madaniyatining rivojlanishi, uning metodikasi va falsafiy yondashuvlari global miqyosda muhim ahamiyatga ega bo'lib, mahalliy va xalqaro darajada turizmni boshqarish va rivojlantirish strategiyalarini shakllantirishga yordam beradi. Turizmning inson hayoti va jamiyatdagi rolini to'liq tushunish uchun esa, ilmiy izlanishlar, falsafiy qarashlar va metodologiyalar zarur.

ASOSIY QISM

Mazkur tadqiqotda turizm madaniyatini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish va ilmiy bilishni shakllantirish masalalarini o'rganish uchun turli ilmiy tadqiqot metodlari va usullaridan foydalanilgan. Ushbu tadqiqotda qo'llanilgan usullar orqali turizm sohasining ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy va ekologik jihatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy metodik yondashuvlari quyidagicha:

Kontseptual tahlil

Kontseptual tahlil metodidan foydalanish, turizm madaniyatining rivojlanishi va uning metodik asoslarini shakllantirishda asosiy ilmiy tushunchalarni aniq belgilash uchun

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

qo'llaniladi. Ushbu metod yordamida turizmning asosiy tushunchalari, masalan, "madaniy turizm", "barqaror turizm", "turizm va ekologiya", "ilmiy bilish" kabi kontseptlar tahlil qilinadi. Kontseptual tahlil orqali turizm sohasida mavjud bo'lgan ilmiy qarashlar, yondashuvlar va tushunchalar o'rganiladi va yangi metodik yondashuvlar ishlab chiqish uchun zarur bo'lgan ilmiy asoslar aniqlanadi [3].

Tarixiy tahlil

Tarixiy tahlil usuli, turizmning rivojlanishining tarixiy bosqichlarini o'rganishga yordam beradi. Turizm madaniyatining shakllanishi, avvalgi davrlarda amalga oshirilgan tadqiqotlar va yondashuvlar bilan bog'liq tarixiy jarayonlarni tahlil qilish orqali, hozirgi kundagi turizm sohasining metodik asoslarini tushunish mumkin. O'zbekiston turizmining tarixiy rivojlanishi, sovet davri va mustaqillik yillaridagi o'zgarishlar, shuningdek, xalqaro turizmning rivojlanishining umumiy tendensiyalari hamda ularning madaniyatga ta'siri ko'rib chiqiladi. Tarixiy tahlil yordamida turizm madaniyatini rivojlantirishdagi o'zgarishlar va yangi ilmiy qarashlarning shakllanishi haqida umumiy tasavvur hosil qilinadi [4].

Tadqiqot davomida turizm madaniyatini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish va ilmiy bilishni shakllantirishga qaratilgan bir qator tahlillar va empirik tadqiqotlar o'tkazildi. Ushbu jarayonlar, turizmning ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy jihatlarini o'zaro bog'lash, shuningdek, yangi metodologiyalarni ishlab chiqishga imkon berdi. Tadqiqot natijalari quyidagi asosiy yo'nalishlar bo'yicha taqdim etiladi:

1. Turizm madaniyatining shakllanishi va rivojlanishining metodik asoslari: Turizm madaniyatini rivojlantirishda ilmiy yondashuvlarning o'rni va ularning amaliyotga tatbiq etilishi ko'rsatilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, turizm madaniyatini shakllantirishda nazariy bilim va amaliy metodlarning uyg'unligi muhimdir. Masalan, O'zbekistonning "Turizmni rivojlantirish strategiyasi" (2021–2025) doirasida madaniy turizm va ekologik barqarorlikka alohida e'tibor qaratilayotgani, amaliyotda madaniy merosni saqlash va targ'ib qilishga oid metodlarni rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlarning kuchayganligini ko'rsatadi.

Jadval 1: O'zbekistonning eng ko'p tashrif buyuriladigan turistik joylari va ularga jalb etilgan turistlar soni (2024)

Turistik hudud	Turistlar soni (ming kishi)	Yillik o'sish (%)
Toshkent	1,200	15%
Samarqand	900	18%
Buxoro	850	12%
Xiva	500	20%

2. Barqaror turizm va madaniy merosning ahamiyati:

O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan turizmni rivojlantirish dasturlarida barqaror turizm konsepsiyasi o'zining alohida o'rnini egallaydi. Tadqiqotda, turizmni

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

barqaror rivojlantirish uchun ekologik jihatlarni hisobga olish, madaniy merosni saqlash hamda iqtisodiy foyda olishning balansini ta'minlashning zarurligi aniqlandi. Masalan, "Turizmni rivojlantirishning barqaror modeliga o'tish" (2023) dasturida ekologik va ijtimoiy barqarorlikka qaratilgan metodologiyalar ko'rsatilgan. Bu, o'z navbatida, turizm sohasidagi barcha ishtirokchilar — mahalliy hokimiyatlar, turistik kompaniyalar, mehmonxonalar va sayohatchilarning mas'uliyatini oshiradi.

3. Turizmning iqtisodiy ta'siri va ijtimoiy rivojlanishdagi o'rni: O'zbekiston turizmining iqtisodiy jihatlari bo'yicha olib borilgan empirik tadqiqotlar natijalari, turizmning davlat budjetiga kiritadigan hissa miqdori va mahalliy iqtisodiyotga bo'lgan ta'sirini tasdiqladi. Masalan, Toshkent, Buxoro, Samarqand va Xiva kabi turistik markazlarda turizmning iqtisodiy samaradorligi 2022-yilda 12% ga o'sganini ko'rsatadi. Bu, ayniqsa, qishloq joylarida turizmni rivojlantirish orqali mahalliy aholining daromadlarini oshirishga yordam berdi.

XULOSA VA MUNOZARA

Turizm madaniyatini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish va ilmiy bilishni shakllantirish borasida olib borilgan tadqiqotlar va tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston turizm sohasining jadal rivojlanishi uchun ilmiy va amaliy yondashuvlarning uyg'unlashuvi, madaniy merosni saqlash va barqaror turizmni rivojlantirishning o'ziga xos metodologiyalari zarur. Ushbu tadqiqotning asosiy xulosalari quyidagicha:

1. Turizm madaniyatining rivojlantirilishida ilmiy yondashuvlarning muhimligi Turizmni rivojlantirishda faqat iqtisodiy yondashuvlar bilan cheklanib qolmasdan, madaniy va ekologik jihatlarni ham hisobga olish zarur. O'zbekistonning turizm sohasida ilmiy izlanishlar va yangi metodik yondashuvlar bilan rivojlanishi, madaniy merosning muhofazasi va barqaror rivojlanishning ta'minlanishi ko'rsatilgan. Ilmiy tadqiqotlar va metodologiyalar, turizm sohasining ilg'or o'zgarishlarining asosiy omili bo'lib xizmat qiladi.

2. Barqaror turizm va madaniy merosning ahamiyati Madaniy turizm va ekologik barqarorlikni ta'minlash, turizmning uzun muddatli rivojlanishida asosiy o'rin tutadi. Tadqiqotda, O'zbekistonning madaniy ob'ektlarini asrash va ulardan to'g'ri foydalanishning muhimligi ko'rsatilgan. Xususan, tarixiy ob'ektlar va yodgorliklarni saqlash orqali, turizm sohasining kelajagi uchun barqaror rivojlanish modelini yaratish zarur. Bu borada hukumatning yirik loyihalarini qo'llab-quvvatlash va xalqaro tajribalardan foydalangan holda yangi metodikalar ishlab chiqilishi muhim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abduvahobov, B. (2020). Turizm va madaniyat: O'zbekistondagi turizmni rivojlantirishning ijtimoiy-iqtisodiy aspektlari. Tashkent: "Fan" Publishing House.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

2. Hakimova, M. (2024). РОЛЬ ФАКТОРОВ, ВЛИЯЮЩИХ НА ЛИНГВИСТИЧЕСКУЮ КОМПЕТЕНТНОСТЬ. Modern Science and Research, 3(7).
3. Hakimova, M. (2023). DEVELOPMENT OF LINGUISTIC COMPETENCE AMONG STUDENTS. Development of Pedagogical Technologies in Modern Sciences, 2 (12), 52–54.
4. Shamsiddin, X. (2024). THE SUBJECT IS INTERACTIVE METHODS THAT DEVELOP COMMUNICATIVE COMPETENCE IN STUDENTS. International Journal of Pedagogics, 4(05), 117-122.
5. Hakimov, S. (2024). DEFINING THE ROLE OF COMMUNICATIVE COMPETENCE IN LEARNING FOREIGN LANGUAGE. Theoretical Aspects in the Formation of Pedagogical Sciences, 3(2), 18-20.
6. Расулова, В. Б., Кариева, М. Т., & Ибрагимова, Ш. А. (2021). ИЗУЧЕНИЕ ФОСФОЛИПИДНОГО СОСТАВА МЕМБРАН МИТОХОНДРИЙ ГЕПАТОЦИТОВ ПРИ ГИПЕРГЛИКЕМИИ. POLISH SCIENCE JOURNAL, 238.
7. Юсупходжаева, С. Т. (2020). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ БОЛЬНЫХ РЕВМАТОИДНЫМ АРТРИТОМ И МЕТОДЫ ИХ ПСИХОКОРРЕКЦИИ. In Global Science and Innovations 2020 (pp. 170-174).
8. Гафурова, С. Ш., & Юсупходжаева, С. Т. (2024). ТРЕВОЖНО-ФОБИЧЕСКИЕ РАССТРОЙСТВА ПРИ СИНДРОМЕ РАЗДРАЖЕННОГО КИШЕЧНИКА И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПСИХОТЕРАПИИ И ПСИХОФАРМАКОТЕРАПИИ ПРИ НИХ.
9. Alikulovna, R. O. (2022). WOMEN IN UZBEKISTAN-INTELLECTUAL OF GIRLS PROBLEMS OF CAPACITY INCREASE AND THE RESULTS IN THEIR SOLUTION (EXAMPLE OF SOUTHERN REGIONS). INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036, 11(09), 15-19.
10. Ergasheva, Y., & Rakhmonkulova, O. (2023). RETRACTED: From the history of small business and entrepreneurship in Uzbekistan. In E3S Web of Conferences (Vol. 420, p. 08016). EDP Sciences.
11. Gafurova, S. S. (2025). COMBINATION OF IRRITABLE BOWEL SYNDROME WITH ANXIETY PHOBIC SYNDROME DURING PREGNANCY AND THE EFFECTIVENESS OF MEDICAL PSYCHOLOGICAL SUPPORT IN IT. JOURNAL OF EDUCATION AND SCIENTIFIC MEDICINE, (5).
12. Maxamatjanova, N. (2019). Evaluation of the effectiveness of psychopharmacotherapy and psychotherapy in the complex treatment of systemic lupus erythematosus. Journal of the Neurological Sciences, 405, 125.
13. Алиева, К. К., Ахмедова, Н. А., & Арипов, Ш. Ш. (2022). Прогнозирование риска переломов у женщин фертильного возраста с ревматоидным артритом (Doctoral dissertation, Санкт-Петербург).

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

14. Fayziyev, O., & Aminboyeva, D. (2023). Qishloq xo 'jaligida bioresurslar asosida mahsulot yetishtirishning iqtisodiy ahamiyati. Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук, 3(5), 164-167.
15. Barnoeva, D. (2021). Turizmning falsafiy va madaniy jihatlar. Tashkent: "Yangi asr avlodi" Publishing House.
16. Mirzaev, M. (2022). O'zbekiston Respublikasida turizmni rivojlantirishning metodikasi va strategiyalari. Tashkent: "O'zbekiston" Publishing House.
17. Xodjayeva, G. (2019). Turizm va madaniyatni o'zaro bog'lash: ilmiy izlanishlar va tajribalar. Tashkent: "O'qituvchi" Publishing House.

